

Pædagogisk læreplan for

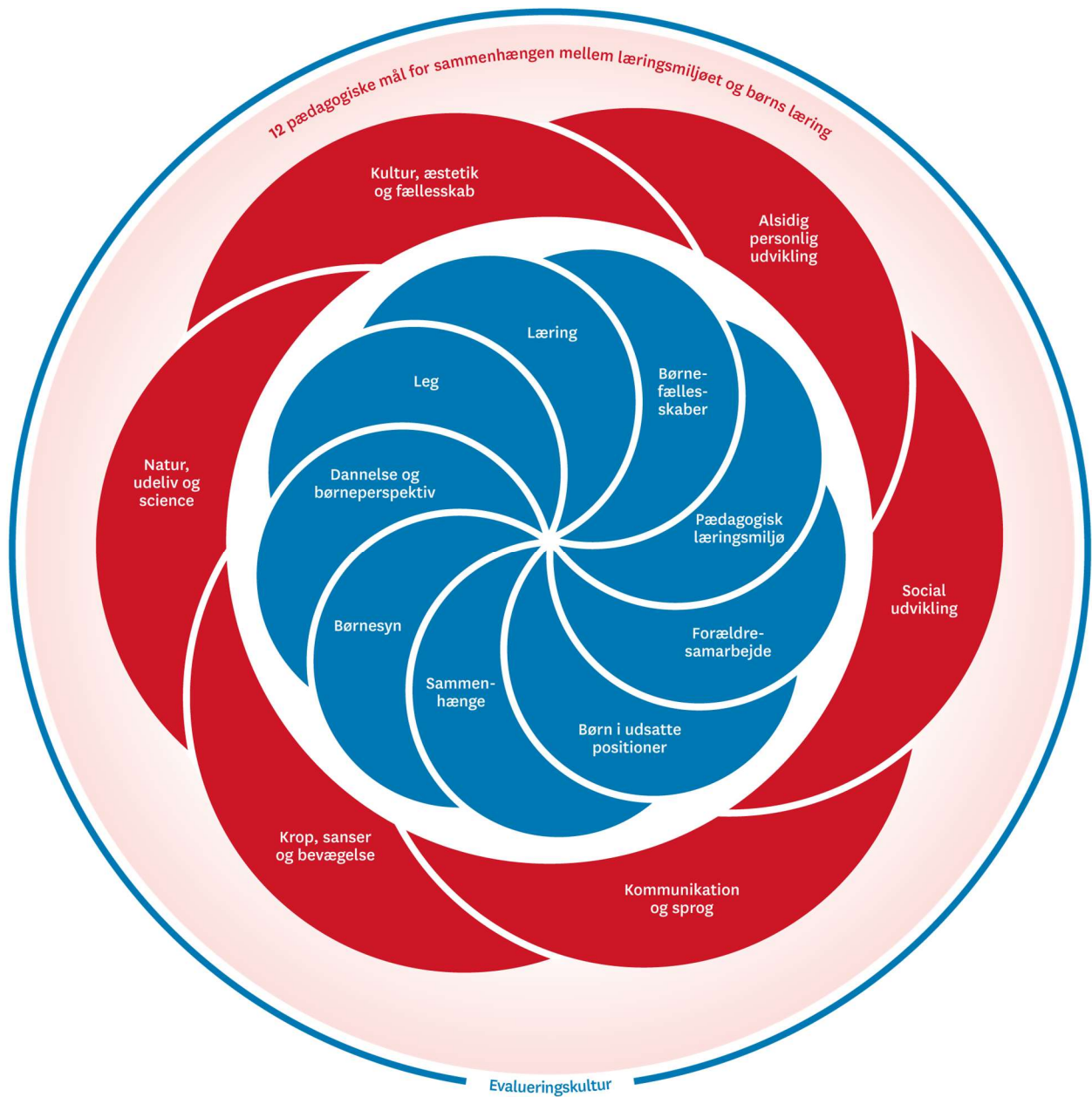
De Syv Have

2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Vores Hus er et stort, nyere byggeri og ligger i Husum. Det er bygget op med masser af store vinduer og lys. Vi er inspireret af Charlotte Ringsmoses bog med zoneopdeling og læringsstationer. Vi arbejder på hele tiden at få indrettet læringsmiljøerne så de passer til den aktuelle børnegruppe. Vi har en dejlig legeplads, som vi elsker at lege på, og vi fordeler os i små grupper både ude og inde hen over dagen, så vi kan udnytte de ressourcer og omgivelser vi har på bedst mulig måde. Vi har turdage med alle grupper, så vi på den måde, både giver oplevelser og skaber bedre plads til dem der er hjemme i institutionen.

Vi er en integreret institution med plads til 36 vuggestuebørn og 66 børnehavebørn.

Vi har en mangfoldig børnegruppe med stor kulturel diversitet.

Vi arbejder med et anerkendende børnesyn, hvor vi er nysgerrige og opmærksomme på børnenes interesser og intentioner. Vi følger børnenes spor, og hvad de er optagede af, hvilket også er med til at danne grundlaget for den planlægning vi arbejder med og udfører i praksis.

Vi fordeler os dagligt op i mindre grupper for at arbejde målrettet med relationer og positioner i børnefællesskaber.

Vi kan tilbyde sparring og refleksion omkring den pædagogiske praksis. Derudover har vi ugentligt planlægnings- eller pædagogiskmøde, hvor vi sammen planlægger aktiviteter og drøfter vores pædagogiske praksis. Vi har et godt kollegialt fællesskab med fokus på faglighed, udvikling og arbejdsglæde. Vi har en god normering, der gør det muligt at lave aktiviteter i mindre grupper.

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

KLYNGE A

I klynge A er vores vision at alle børn får mulighed for at udvikle sig, udforske og lære gennem fordybelse, sociale fællesskaber og leg, i et miljø af nærværende og anerkendende voksne. Alt dette for at udvikle et stærkt selvværd, indgå i sociale fællesskaber og derved i sidste ende blive livsduelige.

INDHODSFORTEGNELSE

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	2
Hvem er vi?	3
Børnesyn	7
Børnesynet i Klynge A er:	7
Dannelse og børneperspektiv	8
I klynge A arbejder vi ud over plads til individualitet på:	8
Eksempel - Hvordan vi kan se dannelse og børneperspektiv i praksis:	9
Leg	9
Det pædagogiske personales opgave er at:	10
Eksempel - Hvordan vi anvender temaet omkring leg i praksis:	10
Læringsmiljø	11
Overordnet for Klynge A's arbejde med læringsmiljø er følgende pejlemærker:	11
Eksempel – Hvordan vi i Klynge A arbejder med læringsmiljøer:	12
Læring	12
Centralt arbejder Klynge A ud fra følgende ide om læring:	13
Eksempel – Hvordan vi i Klynge A arbejder med læring i praksis:	13
.....	13
Børnefællesskaber	14
Det pædagogiske personales opgave med børns fællesskaber er:	15
Eksempel – Hvordan vi arbejder med børnefællesskaber:	15
Forældresamarbejdet	16
Klyngens opgaver i forbindelse med et involverende og aktivt forældresamarbejde er:	16
Børn i udsatte positioner	18
I forbindelse med børn i udsatte positioner har vi særligt øje på:	18
Eksempel - hvordan vi arbejder med børn i udsatte positioner:	19
Sammenhæng og overgange	19
En god overgang kræver:	20
Eksempel - Hvordan vi arbejder med overgange i hverdagen	22
De seks læreplanstemaer	23
Alsidig personlig udvikling	24
Social udvikling	26
Kommunikation og sprog	28
Krop, sanser og bevægelse	30
Natur, udeliv og science	32

I dette materiale vil du blive præsenteret for det pædagogiske grundlag for vores klynge.

Vores pædagogiske grundlag handler om en fælles forståelse af det gode børneliv ud fra ovenstående temaer: Børnesyn, Dannelse & børneperspektiv, Leg, Læringsmiljø, Læring, Børnefællesskaber, Forældresamarbejde, Børn i udsatte positioner og Overgange.

Vi har en forventning om at medarbejderen efterlever dette menneskesyn, vores mål og vision. Pædagogisk grundlag for klynge A er udarbejdet af ledelsen, kvalificeret af det pædagogisk arbejdsfællesskab og derefter bearbejdet i personalegruppen. Det pædagogiske grundlag tager udgangspunkt i den nye styrkede læreplan, klyngens mål og menneskesyn.

En anerkendende tilgang og klynge A's børnesyn danner den røde tråd gennem hele grundlaget. Vi mener, at et godt børneliv kendetegnes ved, at vi fremmer barnets trivsel, læring og udvikling. Dette sker blandt andet gennem trygge læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende og hvor der tages udgangspunkt i børneperspektivet. Forskning peger på at, kvaliteten af samspillet mellem barn og voksen er den faktor, der har størst betydning for barnets udvikling. Samspillet bygger på vores fokus på tilknytning til barnet igennem nærvær, omsorg og interesse for barnets trivsel og udvikling.

Klyngens mål:

I klynge A er vores vision at alle børn får mulighed for at udvikle sig, udforske og lære gennem fordybelse, sociale fællesskaber og leg, i et miljø af nærværende og anerkendende voksne. Alt dette for at udvikle et stærkt selvværd, indgå i sociale fællesskaber og derved i sidste ende blive livsduelige.

Børnesyn

Klynge A's børnesyn skal være med til at understøtte det gode børneliv, forstået som et liv, hvor der er plads, tid og ro til at være barn, og hvor de tillidskabende voksne giver barnet nærvær, omsorg og tryghed til at kunne lære og udvikle sig.

Vi skal værne om børns ret til at være forskellige, samt have øje for at børn udvikler sig i forskelligt tempo.

Vi skal møde børnene med oprigtig interesse og være opmærksom på det enkelte barn og sørge for at få barnet inddraget ud fra dets eget perspektiv.

Børnesynet i Klynge A er:

- At børn opleves grundlæggende som kompetente og selvstændige.
- At børn har brug for omsorg, udfordringer, forventninger og tillid fra voksne.
- At børn ses som aktive med skabere af egen læring og udvikling i rammer, de voksne er ansvarlige for.
- At børnenes bidrag er væsentlige og vigtige elementer i det pædagogiske arbejde.
- At barnet skal føle sig set og forstået, og opleve, at det har en demokratisk stemme.
- At egen og legende nysgerrige tilgange er udgangspunktet for de processer barnet indgår i.
- At barndommen har værdi i sig selv.
- At barnet skal mødes med nærvær.
- At mødet mellem barnet og de pædagogiske medarbejder tillægges høj værdi.

Eksempel - Hvordan vi kan se og skaber vores børnesyn i praksis:

En medarbejder er sammen med en gruppe børn, hvor de tæller og synger sange, et barn står et stykke fra gruppen, medarbejderen kigger på barnet, men barnet kommer ikke. Medarbejderen inviterer barnet til at være med, men barnet kommer stadig ikke. Medarbejderen går hen til barnet, sætter sig i øjenhøjde og begynder at tælle på engelsk, medarbejderen tager barnets hånd og

tæller: "one, two three...". Medarbejderen tager barnet i hånden og de går hen til gruppen. Her tæller alle børn først på engelsk, og derefter foregår det på dansk.

Dannelse og børneperspektiv

Dannelse refererer til en dybere form for læring. Vi tilstræber at børnene udvikler sig til empatiske mennesker. Dannelse er ligeledes en erfarings- og læreproces, der ikke er bundet op på at skulle lære noget bestemt. Dannelse handler om, at værdier og viden forankres i barnets personlighed. Viden og værdier som barnet automatisk bruger, når det skal begå sig i verden.

gi-

Det pædagogiske personale i klynge A støtter barnets dannelse. Dette gøres ved at støtte børnene i at forholde sig prøvende og nysgerrigt til omverdenen og ved at give børn erfaringer med at være en del af et velfungerende og mangfoldigt fællesskab. I klynge A støtter vi børnenes forskellighed og tilstræber at ve dem individuelle redskaber, til deres udvikling.

I klynge A arbejder vi ud over plads til individualitet på:

- Invitere barnet til at være aktivt deltagende og bidragende i enhedens fællesskab, så barnet har en følelse af at være en del af det.
- At synliggøre og bekræfte forskellige perspektiver og behov i fællesskabet.
- Skabe rammerne for, at børnene ser sig selv og hinanden på tværs af alder, køn, personlighed og kultur.
- Give børn mulighed for indflydelse og deltagelse, så de oplever sig som et kompetent individ og får en begyndende forståelse for demokratiske principper.
- Sørge for at rammerne er, så børnene kan udforske deres egne grænser og følelser så de kan lære at sige fra og til.
- Have en praksis som giver mulighed for at børnene kan øve sig i at udskyde egne behov.
- Prioritere børnenes muligheder for selv at øve konflikthåndtering.
- Øve sig i at samarbejde med andre.

- Medarbejderne er kontinuerligt opmærksomme på venskaber og vigtigheden af disse for børnenes dannelse, udvikling og trivsel.

Eksempel - Hvordan vi kan se dannelse og børneperspektiv i praksis:

En samling i børnehaven med en gruppe børn og en medarbejder. Temaet for samlingen er venskaber. Den voksne stiller spørgsmålet "hvad er en god ven?". Der ligger en ærtepose i centrum af samlingen. Elias tager ærteposen og siger: "En god ven er en der leger med biler" Oscar siger: "jeg leger også med biler." - Medarbejderen siger: "Så en god ven er en der leger med biler. Hvordan kan man mere være en god ven?".

Leg

I den nye dagtilbudslov er legen som noget nyt skrevet ind i formålet med dagtilbud. Børns leg skal derfor have en central plads i klynge A og legens egenverdi skal anerkendes. Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. fantasi, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Børn bearbejder og fortolker blandt andet deres dagligdag og virkelighed igennem leg.

De lærer at tage hensyn til normer og regler, at gå på kompromis og være fleksible.

Vigtigheden af legen kan ikke betones nok.

Personalet i Klynge A skal bidrage til, at alle børn kan opleve glæde, spænding og engagement gennem leg - både alene og sammen med andre. Uanset om legen er igangsat af børnene eller af pædagogen, er det medarbejderens opgave at være nærværende, observerende og støttende.

At lege er noget man skal øve sig på, for at blive rigtig god til det.

En pædagogisk medarbejder der følger med i børnenes leg, observerer legens roller samt udvikling

og kan træde støttende til ved behov og på den måde styrke børnenes samspil.

Det pædagogiske personales opgave er at:

- Organisere tid, rum og forskellige materialer, der inspirerer forskellige typer af leg
- Have viden og forståelse for betydningen af børns leg
- Understøtte børnenes leg for at sikre mulighed for at legen kan udvikle sig eller bestå.
- Introducere en leg på baggrund af den pædagogiske overvejelse, der er hvis et barn eller børnegruppe har svært ved at lege
- Introducere en leg ud fra børnenes interesse.
- Have en viden om barnets nærmeste udviklingszone og positionere sig ud fra det.
- Sikre at alle børn har fornødne legekompeterencer.
- Præsenterer ideer, som børnene kan lege ud fra, f.eks. i form af legemanuskripter.
- Have en forståelse for at legen altid har betydning for barnet. også selvom den kan synes uhensigtsmæssig. For barnet er legen meningsfuld.

Eksempel - Hvordan vi anvender temaet omkring leg i praksis:

Rammen er 4 af de yngste børn i børnehaven og 1 voksen der sammen går ind i dukkekrogen, og de går i gang med at lege "far, mor, børn" efter et legemanuskript. Pædagogen aftaler med børnene hvem der har hvilke roller. Den voksne styrer legen, hjælper børnene til at udvise empati, sørger for at tilrette vise børnene i legens præmis. Denne leg gentages to uger i træk.

Læringsmiljø

I klynge A taler vi meget om pædagogiske læringsmiljøer. Vigtigst for os er at læringsmiljøer inspirerer til leg. Vi har et stort fokus på de voksnes betydning og rolle.

Læringsmiljø er et nøgleord i klynge A's pædagogiske grundlag. Når ordet '*læringsmiljø*' fylder så meget i det pædagogiske grundlag, peger det på en udvikling i den måde lovgivningen forholder sig til den pædagogiske opgave på.

Fra at have fokus på børnegruppens trivsel og læring, er der zoomet ud, og vi er nu også optaget af de voksnes rolle i barnets trivsel, udvik-

ling, læring og dannelse. Det pædagogiske læringsmiljø er samlingen af det pædagogisk grundlag. Det er en forudsætning at medarbejderne og ledelsen har løbende blik for hvordan praksis rammesættes, organiseres og tilrettelægges.

Overordnet for Klynge A's arbejde med læringsmiljø er følgende pejlemærker:

- Overvejer og skaber læringsmiljøer med muligheder for, at børnene kan gøre sig forskellige erfaringer.
- Evaluere og justere på det fysiske læringsmiljø såvel som den voksnes rolle i forhold til barnets læring.
- Viden om læringsmiljøer i relationen mellem barn og voksen, og altså ikke kun som et fysisk afgrænset område.
- Tage udgangspunkt i børnenes interesse og behov i forhold til den aktuelle børnegruppe
- Udforske og reflektere over læreplans-temaerne ud fra de mål som er sat i Klynge A.
- Skabe læringsmiljøer der, med organisering og de rette rammer, kan sikre udsatte børns livsduelighed
- Skabe læringsmiljøer der tager højde for de tre dimensioner "Being, Belonging and Becoming" (at være, at høre til og at blive) Jvf. vores erfaring med KIDS i 2018.

Eksempel – Hvordan vi i Klynge A arbejder med læringsmiljøer:

Rammen er på stuen, hvor en gruppe vuggestuebørn og 2 voksne leger med og vand. Den ene medarbejder har taget en kæmpe stor balje ind og er i gang med at fylde vand i baljen. Vuggestuebørnene har en fest, de hopper op og ned i vandet. Ved siden af baljen sidder en anden voksen, som hælder vandt i kopper og spande og lader det løbe ud over børnene og ned i karret.

Læring

Med læring-begrebet i klynge A menes at det lærende barn har tilegnet sig noget nyt, altså at det lærende barn ved og kan noget som barnet ikke kunne tidligere. Dvs. barnet skaffer sig nye færdigheder, adfærdsmåder, normer og kundskaber.

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål. Samt ved at eksperimentere med materialer og gøre sig opdagelser. Ved at sanse deres omverden, udvikler børnene deres forståelse af verden, og hvordan den hænger sammen. Erfaring spiller her en central rolle, for barnets forståelse og læring af verden inden for et bestemt område. Børn lærer gennem kommunikation og sociale interaktioner. Barnet skal bruge hele kroppen og alle sine sanser i læringsprocesserne.

Det er den voksnes opgave at åbne verden for børnene og skabe muligheder, for at imødekomme udfordringer som de ville have svært ved at opnå på egen hånd. Vi har børnene med i alt hvad vi laver. Fx med måltidet er børnene med fra start til slut. De er med til at dække bord, rydde af bordet, osv.

Centralt arbejder Klynge A ud fra følgende ide om læring:

- At tage udgangspunkt i børnenes engagement og interesser, så børns læreprocesser altid opleves som meningsfulde og sjove af børnene.
- At have ambitioner om at børn skal lære og forstå alt det de kan.
- At vide at læring er livslang.
- At hver gang vi giver børn mulighed for at kunne selv vil de i endnu højere grad erfare verden omkring sig.

Eksempel – Hvordan vi i Klynge A arbejder med læring i praksis:

En gruppe børn i vuggestuen går ud i garderoben for at tage tøj på inden de skal ud. Pædagogen har bevidst taget en lille gruppe børn med ud. Pædagogen benævner det overtøj som børnene skal have på, samtidig med at hun peger på billederne af tøjet som også hænger i garderoben. Oscar har svært ved at lyne lynlåsen, pædagogen ved at Mohammed er super god til at lyne lynlåse, så hun opfordrer Mohammed til at hjælpe Oscar.

Børnefællesskaber

Sociale færdigheder er en forudsætning for at kunne trives i relationer med andre. Sociale færdigheder gennem børnefællesskaber øves børnene sig med at agere i eksperimenterende og fremprovokerede reaktioner, der enten passer eller ikke passer til en bestemt situation.

I klynge A arbejder vi med mindre grupper og kan derfor tilbyde et dybere og mere fokuseret arbejde på det enkelte barn i en børnegruppe. Heri er der også mulighed for, at børnene kan udvikle tættere relationer med de andre børn.

Dannelse af børnefællesskaber, til individuel-og gruppeudvikling, er en væsentlig opgave i det pædagogiske grundlag. Børnefællesskaberne tilrettelægges for børn og sammen med børn. Hermed sikre vi, at alle børn indgår i et velfungerende fællesskab.

Formiddag

Om formiddagen sætter de voksne lege i gang venskabsgrupper eller på stuen. Vores ugeplan fyldes ud med inspiration og viden indhentet fra blandt andet TOPI [Tidlig opsporing og indsats] og sprogvurderinger. Vi lader os yderligere også inspirere af børnenes interesser, af naturen, årstiderne, m.m.

I formiddagens vokseninitierede lege og aktiviteter har vi særligt fokus på sociale kompetencer. Fx

ved børnemassage, at være en god ven og alt i alt sikre, at børnene opnår succesoplevelser for på den måde at øge deres selvværd.

Eftermiddag

Om eftermiddagen sørger vi for, at barnet kan vise initiativ og være aktivt deltagende. Der arbejdes på at fællesskabet skaber rum for alle børn, nye relationer samt muligheden for at afprøve forskellige positioner rundt om i huset og på legepladsen.

Det pædagogiske personales opgave med børns fællesskaber er:

- At hjælpe og støtte børn i at mestre balancen mellem at varetage egne behov og tage hensyn til andres behov At støtte børnenes initiativer til samspil med andre børn, så alle børn får fællesskabererfaringer
- At bidrage til, at alle børn leger med andre børn, oplever at have venner og at være en del af et børnefællesskab og vægte venskaber højt
- At planlægge og arbejde situeret i hverdagen (læringsmiljøet), så børnene får fælles erfaringer, der giver dem fælles oplevelser
- At veksle mellem at tage initiativ og sætte i gang og at afvente og være støttende
- At arbejde med børnesynet at alle børn er rigtige
- At arbejde med børnesynet, så er alle børn tilføjer værdi til fællesskabet

Eksempel – Hvordan vi arbejder med børnefællesskaber:

Vuggestuen har rytmik engang om ugen. Et af vuggestuebørnene får lov til at kigge på: *deltager på andre præmisser*. Om eftermiddagen leger barnet sammen med nogen af de andre børn i vugge-

stuen. De leger de samme lege som der blev leget under rytmikforløbet, og denne gang deltager barnet på lige fod med de andre børn.

Forældresamarbejdet

Når samarbejdet mellem enhederne og forældre fungerer godt, kommer det barnet til gode. Forældrene er de primære voksne i barnets liv og har det primære ansvar for barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. Derfor skal forældrene inddrages aktivt i samarbejdet om børnene.

I klynge A skal vi være i dialog med forældrene om, hvordan man i fællesskab kan fremme barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Jo bedre forældre og enheder samarbejder, jo mere deles viden om barnet, der kan komme barnet til gode både hjemme og i enheden.

Vi skal som pædagogisk personale tage initiativet til det gode forældresamarbejde, hvor forældrene oplever, at deres input og viden er værdifuld, relevant og nyttig for det pædagogiske arbejde. Vi ønsker at forældrene oplever, at vores erfaringer og input er værdifulde for dem. Vi skal tænke det sådan, at forældrene skal inviteres ind i et tæt samarbejde.

Vi kan kun understøtte børnene bedst muligt, hvis vi har et samarbejde der er båret af tillid og respekt. Det betyder at vi altid i ord og handling viser forældrene, at vi er åbne og nysgerrige på deres viden og erfaringer med deres barn.

Klyngens opgaver i forbindelse med et involverende og aktivt forældresamarbejde er:

- Sikre at det daglige samarbejde er tillidsfuldt og konstruktivt.
- At byde forældrenes input velkomne.

- At der er rammer for samtaler med forældre om deres barn.
- At der afholdes årlige samtaler omkring barnets udvikling, læring og trivsel.
- At der er en gensidig forventning om samtaler, hvis vi oplever barnet, ikke trives optimalt.
- At der tilbydes ekstra startsamtale ved fx flersprogsfamilier.
- At vi har en fælles forventning om, at forældrene forbereder sig til samtaler.
- Forventninger til at forældrene skal komme og give udtryk for bekymring, nysgerrighed osv. Det er vigtigt, at det bliver en naturlig del af samarbejdet, at forældrene bidrager.
- Forældrene skal kunne spørge os til råds og vi skal have en kultur for at det er godt at give råd omkring børns udvikling.
- Forældrerådene bruges til at tale ind i hvad forældregruppen oplever og har af input fra deres perspektiv.
- Forældrene mødes i åben og ligeværdig dialog.

Eksempel – Hvordan vi i Klynge A dagligt anskuer vores forældresamarbejde:

Hvis vi har en bekymring for et barn, udarbejder vi en handleplan, hvor medarbejdere og forældre samarbejder om handleplanen. I vores samtaler med forældrene bringer vi vores faglige viden i spil og deler den, så vi sammen med deres viden, kan hjælpe børnene bedst muligt i deres udvikling. Vi rådgiver også gerne forældre, når de står med udfordringer i forhold til opdragelsen af deres barn og følger op på tingene, hvor der er behov. Vi ligger stor vægt på den daglige kontakt og ved hvor vigtigt det er, at forældre får en lille historie med hjem om deres barns dag. Denne kontakt er nødvendig for at forældrene kan tale sig ind i barnets hverdag. På den måde skabes der en vigtig helhed i barnets liv. Udover den daglige kontakt, har vi også løbende samtaler med forældrene. Typisk når barnet har gået hos os et par måneder og derefter løbende gennem institutionslivet. Vi kan godt have op til flere samtaler med nogle forældre, henover en kortere periode, hvis de eller vi oplever et nødvendigt behov. Der er altid afsat god tid. Skulle der være behov er der tolk, så vi sikrer os, at al vigtig viden bliver forstået. Foræl-

drehenvendelser kan fx omhandle usikkerhed omkring sit barns relationer, om barnet får nok at spise.

Børn i udsatte positioner

Når vi oplever at et eller flere børn i en periode befinder sig i en udsat position, er det afgørende for os, at barnet føler sig som en del af et inkluderende fællesskab, hvor det støttes til at indgå i lege med de andre børn. Det pædagogiske personale skal være meget opmærksomme og reagere på tegn i børnegruppen på mulig udsathed (i kortere eller længere perioder) – har barnet ændret adfærd, udviklingsmønster eller viser tegn på mistriivsel?

I Klynge A er det vigtigt for os at vi har en tæt dialog med drene og særligt hvis der etableres et samarbejde med terne samarbejdspartnere som fx logopæd (tale/hørelære), støttepædagog, psykolog, m.m.

Vi et tæt samarbejde med forvaltningens logopæd og psykolog. Vi afholder en gang månedligt resource team, hvor medarbejdere kan få sparring og supervision. Dette kvalificerer vores arbejde,

Vi laver TOPI to gange årligt. Dette er et redskab fra Soci- al- styrelsen hvor vi kan identificere en bekymring omkring et barn hurtigt og dermed etablere de rette tiltag. Ydermere er vi systematiske i vores stuemøder, ved at udarbejde børnebeskrivelser med mulighed for mindre pædagogiske tiltag, og derefter evaluering.

I forbindelse med børn i udsatte positioner har vi særligt øje på:

- Pædagogisk målrettede indsatser hvor det enkelte barn, indgår i aktiviteter sammen med andre børn.
- Opmærksomme på at deres måde at tale om og med barnet, er med til at skabe den måde barnet opfatter sig selv på.
- Ofte kræver det et tættere forældresamarbejde med forældre til børn i udsatte positioner.
- Dagligdagen skal være planlagt på en måde, så der tages højde for hvordan man kan tilgode det udsatte barns behov, med de ressourcer der er til rådighed.

foræl-
eks-

al-

hurtigt og

- Når vi opdeler børnene i små grupper, giver det mulighed for at have en mere tæt og positiv voksenkontakt.
- Det skal være almindelig viden og udført praksis, at det er de børn, som har mest behov for at blive støttet i deres udvikling, som er tættest på voksne, når de har behov for det.
- Forme struktur og rutiner med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe.
- Sikre en tidlig og differentieret tilgang til alle børn

Eksempel - hvordan vi arbejder med børn i udsatte positioner:

Medarbejderne i teamet for en bestemt børnegruppe, er i gang med at udarbejde TOPI. Da de kommer til Eigil, viser det sig, at ingen af medarbejderne har en relation til ham, og det er sjældent de ser ham sammen med de andre børn. Eigil kan godt lide at lege med gravemaskiner i sandkassen, så derfor beslutter teamet at Eigil og tre andre børn skal have et temaforløb med arbejdsmaskiner.

Sammenhæng og overgange

Hverdagen i dagtilbud er fyldt med skift og overgange. Barnets møde med dagtilbuddet er en af de første og største overgange i barnets liv. Næste store overgang er fra vuggestue til børnehave og igen fra børnehave til fritidsinstitution/skole. Alle overgange er betydningsfulde i børns liv, og derfor vægtes det højt at disse overgange håndteres med høj professionalisme.

Når vi arbejder bevidst med overgange, handler det om at vi vil skabe størst mulig tryghed for det enkelte barn, når barnets hverdag oplever ændringer. Vi afholder de nødvendige samtaler med forældre. Dvs. at vi vurderer om der er behov for at invitere forældre til samtale når deres barn er vokset ud af vuggestuen. Overgangssamtale er en

samtale som afholdes mellem medarbejdere og forældre, så overgangen til det nye bliver så behageligt for barnet som muligt. Ved samtalen drøftes konkrete indsatser vi gør som dagtilbud og hvordan forældre kan understøtte barnet i overgangen til det nye.

En god overgang kræver:

- At man styrker barnet i at træde kompetent ind i "det nye" med realistiske forventninger.
- Et stærkt samarbejde mellem vuggestue, børnehave, fritidsinstitution og skole.
- Et stærkt forældresamarbejde om sammenhæng i overgange.
- Faglig dokumenteret vurdering af barnets trivsel og udvikling.

Fra hjem til vuggestue

I overgangen fra hjem til vuggestue, sørger for at er tid og ro til indkøringen, hvor barnet til at starte med er ganske kort tid i vuggestuen med sine forældre og hvor vi med handling og tale kan vise barnets nye omgivelser frem. Her er barnet også gradvist med til alt det der foregår i egen gruppe med de voksne og børn det hører til. Det er vigtigt

for barnet at have en tryk base, som er genkendelig. En indkøring kan tage alt fra en uge til flere, afhængig af barnet og hvorledes forældrene har muligheder for at være til rådighed.

Fra vuggestue til børnehave

I vores overgang fra vuggestue til børnehave, sørger vi for at børnene besøger børnehaven, så de bliver introduceret til børnehavens rutiner, lokaler og voksne. Overgangen foregår som reelt med en lille gruppe jævnaldrende børn, en voksen fra vuggestuen og en voksen fra børnehaven som skal have ansvaret for den nye gruppe af 3-årige. Her er de med i de aktiviteter der er og prøver også at være med til frokosten. I denne periode kan der også knyttes relationer til de andre børn. Der foretages også en vurdering af barnets trivsel og udvikling der vendes med forældrene i forhold til at vurdere barnets parathed til at starte i børnehave. Ud over den daglige snak om barnets nye overgang er der også en opfølgningssamtale efter 3 måneder mellem medarbejdere og forældre.

Fra børnehave til indskoling

Som et led i arbejdet med at skabe sammenhæng og kontinuitet i børns liv, er det besluttet i Kø-

benhavns kommune, at alle børnehaver i samarbejde med forældre til kommende skolestarter, skal udarbejde digital videns-overdragelse til fritidsinstitutioner og skole. Videns-overdragelsen er en helhedsvurdering af, hvor det enkelte barn er i sin sproglige, sociale, motoriske og trivselsmæssige udvikling.

Formålet med en statusvurdering på dit barns udvikling er, at pædagoger og forældre drøfter barnets trivsel og udvikling, set i forhold den kommende opstart i fritidsinstitution og skole. Herudover giver statusvurderingen et afsæt for at tilrettelægge læringsmiljøer, som giver børnene mulighed for at øve sig på kompetencer, der kan være gode at have gjort sig erfaringer med ved opstarten i fritidsinstitution og skole. Dette skaber samtidig også grobund for en bedre modtagelse af dit barn på den nye fritidsinstitution og skole, da der er overdraget håndterbar viden til fritidsinstitutionen og skolens personale. Det er selvfølgelig med tilladelse fra forældrene at denne viden om barnets udvikling og trivsel, overdrages til barnets kommende fritidsinstitution og skole.

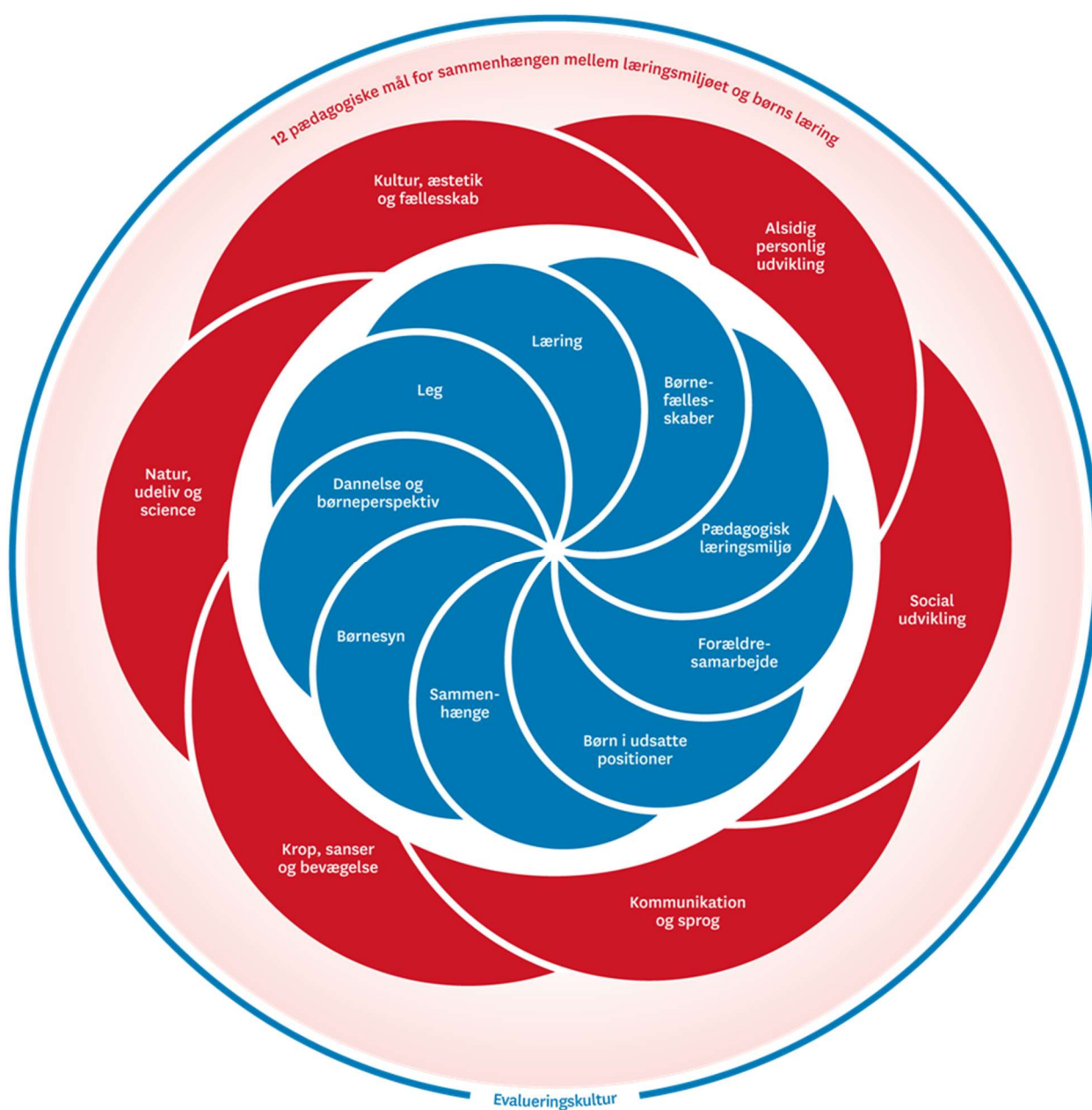
For vores ældste børnehavebørn, har vi et samarbejde med den lokale fritidsinstitution/skole, hvor en del af børnene typisk starter. Hvilken fritidsinstitution/skole dit barn bliver præsenteret for i overgangen, afhænger af den individuelle enhed i Klynge A's geografiske placering. Hver af Klynge A's enheder har en fast aftale om at kunne bruge fritids-

institutionens/skolens lokaler. De har både gymnastiksal og flere lege/hobby-rum, hvor vi kan være med børnene og lave sjove ting. Da en del af vores børn starter på den lokale fritidsinstitution/skole, betyder vores samarbejde, at en del af børnene allerede kender lokalerne, når de skal starte. Det kan gøre overgangen lettere, da børnene ikke skal bruge energi på at orientere sig, i lige så høj grad, i forhold til den nye hverdag. For de børn der ikke skal gå på den lokale fritidsinstitution/skole, betyder det, at de får forståelsen af, at de skal et nyt sted hen efter børnehavelivet og et indblik i hvad den nye overgang forventer.

Eksempel - Hvordan vi arbejder med overgange i hverdagen

Vi arbejder med de små overgange hver dag: fx hvordan skaber vi nærvær og forudsigelighed i overgangen fra morgensamling til aktivitet i en mindre gruppe, fra spisning til middagslur eller fra en leg til en anden leg. Dette er en måde at løbende lære barnet om overgange, hvilket kan gøre de store overgange mere overkommelige.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi styrker barnets alsidige personlige udvikling. Ved at styrke barnets selvværd og barnets forståelse af sig selv og sine omgivelser.

Det gør vi f. eks ved at sætte ord på barnets følelser, så når et barn bliver glad kan man sige: ”Jeg kan se du blev rigtig glad du griner og smiler”. På den måde får barnet mulighed for at mærke efter: ”Nåå! - når jeg føler sådan, er jeg glad.”

Det gør vi f. eks ved at gå i garderoben med få børn, så den voksne har tid og ro til at hjælpe og guide børnene i at tage deres tøj af og på. Vi sætter ord på de forskellige tøjgenstande, og på det, barnet gør. Når barnet oplever at den voksne har tillid til at barnet kan selv få barnet tro på egne evner og lyst til at øve sig.

Vi arbejder også med barnets alsidige personlige udvikling ved at hjælpe barnet når der opstår en konflikt. Eksempel: Barn 1 tager den dukke, som barn 2 leger med. Barn 1, som havde dukken, bliver ked af det. Den voksne sætter ord på barnets følelse ved at sige: ”Jeg kan se du bliver rigtig ked af det når Barn 1 tager dukken fra dig”. Og til det andet barn siger: ”Kan du se Barn 2 bliver rigtig ked af det når du tager dukken? - Kom vi kan finde en dukke til jer hver.” Det er med til at få barnet til at forstå sine egne følelser og reaktioner.

Evaluering 2020

Vi har haft fokus på relationer børn imellem og mellem pædagoger og børn. I den forbindelse har 4 pædagoger taget et diplommodul i relations arbejde som er videreformidlet ud i personalegruppen.

Vi var nysgerrige på om det kunne give bedre tilknytning i voksen-barn relationerne.

Vi har evalueret på stuemøder ud fra praksisfortællinger for at se effekten når vi arbejder med det.

Eksempel fra vuggestuen:

En dreng bliver afleveret hver morgen klokken 7 i vuggestuen. afleveringssituationen kan være en udfordring da der ikke altid er hans faste pædagoger der tager imod ham. En pædagog oplever at han ofte er ked af det. Pædagogen prøver at aflede drengen med at vise ham noget legetøj eller kigge ud på legepladsen, men drengen bliver ved med at være ked af det. Efter et afdelingsmøde i vuggestuen ændrer pædagogen måden at møde barnet på. Pædagogen sætter ord på barnets følelser og anerkender dem. Pædagogen oplever en stor ændring hos barnet når barnet bliver mødt på den måde. Barnet falder hurtig til ro og er klar til at spise morgenmad.

Vi er blevet klogere på, hvor vigtigt det er, at vi reflekterer over vores praksis løbende og justerer på tiltag og måde at arbejde med vores mål. Samtidig har vi erfaret vigtigheden i at nye pædagoger kommer ind i den refleksion så vi alle arbejder på samme måde.

Vi vil gennem arbejdet med praksiseksempler på stuemøder, hvor vi reflekter og evaluerer, sikre at vi i vores fremtidige praksis hele tiden har øje for at arbejde med målet.

Alle børn udfordres og får den støtte de har behov for, til at finde viljen til at øve sig, før det lykkes. Vi ser at børn opdager at de kan mere end de tror. Det giver glæde og begejstring.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling

Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sociale kompetencer understøtter vi ved at barnet føler sig betydningsfuldt i fællesskabet, og at det enkelte barn kan bidrage med de ressourcer som barnet har. For at sikre dette, deler vi børnene i aldersopdelte grupper med faste voksne. Medarbejderne har et godt kendskab til alle børn og børnene føler sig trygge. Det er vigtigt at medarbejderne er nærværende og i højde med børnene helt konkret i øjenhøjde så barnet oplever sig betydningsfuldt og ligeværdig.

Medarbejderne kan f. eks hjælpe barnet med at komme med i en leg ved at få barnet til at spørge om han må være med. Medarbejderen kan også tilbyde en leg og få flere børn med i legen og dermed understøtte at alle skal være en del af fællesskabet

medarbejderne hjælper børnene i deres leg og forhandling, ved at sætte ord på det børnene gerne vil. F. eks i vuggestuen hvor en lille dreng tager en bil fra et andet barn, så kan medarbejderen sige se han vil også gerne lege med biler skal vi finde en bil til ham?

Vi har indrettet rummene med forskellige lege og læringszoner, så det er tydeligt for børnene hvad man kan lege/lave og der er mulighed for at fortsætte legen over længere tid, så børnene kan fordybe sig i legen.

Evaluering 2020

Vi har arbejdet med at barnet skal være i trygge fællesskaber med trygge voksne. Vi har ændret vores struktur, så vi nu arbejder med stueopdeling frem for funktionsopdeling. Hver stue arbejder i mindre børnefællesskaber / grupper. Det har vi gjort for at skabe større tryghed hos børnene så de har faste pædagoger og tætte relationer til sin børnegruppe.

Vi har været nysgerrig på hvordan de voksne bliver mere aktive i børnenes leg og hvordan kan vi sikre at børnene er en aktiv del af et fællesskab.

Vi har lavet en smitteamodel på legeplads hvor vi har kigget på de voksnes rollefordeling hvor vi har lavet manualer for lege som kan rumme mange børn, lege i mindre grupper samt en hjælpervoksen rolle på legepladsen. Strukturen er tydeliggjort med piktogrammer.

Praksiseksempel fra børnehave:

I middagspausen er 3 pædagoger ude på legepladsen med en stor gruppe børn. Legevoksen 1 har den rolle i en time hvor han/hun leger alle mine kyllinger med stor del af børnene. Legevoksen 2 sætter gang i en købmandsleg i sandkassen hvor der leger ca. 3-6 børn ad gangen. Legevoksen 1 og 2 fordyber sig i legene med børnene. Den tredje voksne på legepladsen har flyverrollen. Flyveren får øje på en pige som sidder for sig selv på en bænk. Flyveren går over til hende og spørger pigen hvad hun laver. Pigen siger at hun ikke har nogen at lege med. Flyveren spørger pigen hvad hun har lyst til. Pigen siger at hun vil være med i købmandslegen. Flyveren tager pigen i hånden og siger at han vil hjælpe hende med at være med i legen. Flyveren går med pigen over i sandkassen hvor legevoksen 2 tager imod pigen og hjælper hende ind i legen.

Det vi har lært, hvis vi skal have øje for alle børn, er at det vigtigt, at vi holder fast i denne rollefordeling og at flyveren ikke skal fordybe sig fordi så mister vi nogle børn som ikke er med i fællesskabet.

Vi vil gerne arbejde mere med hvordan vi forbereder børnene i forhold til overgangen ud på legepladsen. Dvs. at børnene ved inden de kommer ud på legepladsen hvilken rolle de voksne har og hvilke lege man kan deltage i.

Læringsmiljøer:

I 2018 indrettede vi alle rum med forskellige lege og læringszoner. Pga. af Corona har vi måttet fjerne det vi har bygget op. Vi skal have fokus på hvordan vi igen kan bygge det op igen med legezoner appellerer til hvad man kan lege, og hvordan vi skaber rum i rummet, så børnene kan lege i mindre grupper.

Retning: få skabt tydelige læringsstationer.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog

Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog understøtter vi ved at give børnene muligheder for at udvikle deres sprog gennem aktiviteter i hverdagen. Hverdagen er fuld af muligheder for at skabe øjeblikke hvor vi kan sætte fokus på kommunikation og sprog. Det kan være i planlagte aktiviteter, spontane lege og i forbindelse med omsorgsopgaverne. Sproget udvikles igennem tætte relationer til nære voksne.

Vi prioriterer mindre grupper. Det betyder at vi kan målrette aktiviteter og lege til barnets aktuelle niveau og interesser, samtidig med at det i højere grad er muligt at opnå en tæt kontakt til det enkelte barn.

Vi arbejder med sproget igennem sange, sanglege og højtlesning. I vuggestuen er vores samling understøttet af genstande fra sangkufferten.

Når et barn får skiftet sin ble på puslebordet, skabes der en god mulighed for at kommunikere og snakke med barnet. F.eks: Peter ligger på puslebordet og skal få skiftet sin ble. Her fortæller medarbejderen Peter at han skal have en ren ble på. Medarbejderen sætter ord på sine handlinger, „jeg tager dine bukser af“, „du løfter numsen så jeg kan tage bukser af, det er rigtig fint“. Peter peger på bleen. Medarbejderen siger „ja du skal have en ren ble på“ osv.

Vi arbejder med tema hvor vi tager udgangspunkt i et specifikt emne eller tema over en længere, men stadig afgrænset, periode. Her får børnene mulighed for at høre det samme sproglige indhold i mange forskellige sammenhænge og møde ord forbundet med temaet. Konkret arbejder vi med de fem turtagninger“ for at sikre den gode dialog og give barnet tid til at være i dialogen med den voksne.

Evaluering 2020

Vi har haft meget fokus på sprog og hvordan vi arbejder med det i hverdagen. Vi reflekterer sammen på personalemøder. Vi har i Klyngen lavet et kompetenceuddannelsesforløb i samarbejde med Huset Pia Thomsen af personalet så vi bliver endnu bedre til at arbejde med børns sprogudvikling. Vi har i Klyngen et arbejdsfællesskab i sprog, som også er koblet på Huset Pia Thomsen.

Det at vi har fokus på at være i mindre grupper gør at vi får en større opmærksomhed på det enkelte barn og kan understøtte dem sprogligt der hvor de er.

Vi har haft fokus på sprog i rutinepædagogikken for at sprog skal være et fokusområde hele dagen, blandt andet når vi spiser, hvor vi har opmærksomhed på de 5 turtagninger give tid til at børnene svarer og at understøtte dialog med børnene.

Vi arbejder med legeskemaer hvor man f. eks har en rolleleg i køkkenet og hvor vi har faste fokusord og er opmærksomme på at disse fokusord bliver gentaget i mange sammenhænge i legen. Den voksne skal understøtte legen med faste ord og vendinger.

Vi fortsætter vores forløb Pia Thomson i Klyngen, og vi det næste år introducere sprogtrappen som et værktøj til personalet, så personalet bliver endnu bedre til at give børnene en relevant og fokuseret sprogindsats

Vi er nysgerrige på om de voksne bruger strategierne og derfor tager vi det op til stuemøder. Her skal vi gennem praksiseksempler blive mere bevidste om, hvornår vi bruger strategierne og hvordan vi kan gøre det endnu mere. Vi skal fortsat arbejde med at reflektere mere i forhold til vores sprogarbejde, bl.a. med at observere hinanden.

Praksiseksempel fra vuggestuen på hvordan vi arbejder med at understøtte barnets sprog: En medarbejder sidder på gulvet med børnene inde på stuen. Et barn begynder at hoppe og lege på madrassen. Medarbejderen understøtter barnet ved at sætte ord på: ”Du hopper, jeg kan se at du hopper, nu er du hoppet ned på madrassen, du vil gerne hoppe igen.”

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I De Syv Have har vi masser af plads til at arbejde med krop og bevægelse både på vores dejlige legeplads og i vores tumlerum i vuggestuen og i Multisalen i børnehaven. Vi kan også bruge et mindre rum i børnehaven som er indrettet til at Fysioterapeuten kan arbejde med mindre grupper, hvor der er trampolin, og mange forskellige remedier til at arbejde med kroppen.

Derudover har alle grupper i børnehaven faste turdage, og ture ud af huset for alle børn prioriteres højt.

Personalet er med til at sætte gang i lege hvor børnene bruger deres krop, f. Eks sanglege, boldspil forskellige forhindringsbaner m.m.

Vi har også i både børnehave og vuggestue indrettet rum til kreative aktiviteter, hvor børnene kan få styrket deres finmotorik og får lov til at lege og eksperimentere med forskellige materialer. De voksne opmuntrer og støtter børnene, så de er motiverede for at lege og øve sig i at bruge deres krop.

Evaluering 2020

Vi har i klyngen etableret et arbejdsfællesskab om bevægelse på baggrund af data fra de screeninger, som der bliver lavet på de børn der starter i børnehaveklasse. Der er for mange børn i vores klynge der scorer for lavt og derfor har vi prioriteret en styrket indsats i klyngen.

I De Syv Have har vi derfor valgt at der skal være planlagt bevægelse for alle børn hver dag.

Vi har også kigget på hvad vores børn er gode til og hvad de er mindre gode til, og det er tydeligt at det som vi gør meget af, også er det som børnene er gode til. Derfor skal vi når vi laver planlægning være opmærksomme på at vi får arbejdet med alle de forskellige udviklingsområder. Til at understøtte dette bruger vi også Bevægelsesplakater, som hjælper de voksne til at sikre at de får husket det hele.

Vi er også opmærksomme på at det er vigtigt for børnene, at de voksne er deltagende og er rollemodeller da mange børn har brug for hjælp til deltagelse.

Vi er blevet nysgerrige på, hvordan vi kan tydeliggøre og bevidstgøre arbejdet med bevægelse, så personalet er mere bevidste om, hvad de gør og hvorfor.

Vi har også arbejdet med at bruge bevægelse i rutinesituationer. F.eks. på vej ind fra legepladsen, så kan børnene hoppe hen ad gangen.

Praksiseksempel:

Klemmeleg i Multirummet. Den ene voksne er legevoksen og den anden er flyver. Begge er med i legen, men den voksne der er flyver, er med ind til et barn bliver ked af det. Så er det flyvervoksen der trøster og hjælper barnet, ind til barnet kan være med i legen igen, og den voksne der er legevoksen kan fortsætte legen med de andre børn.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Natur og naturfænomener er noget vi alle bliver fascinerede og optaget af. I De Syv Have arbejder vi med årstiderne, og undersøger hvad der er specielt i forhold til den enkelte årstid på mange forskellige måder. F. eks hvorfor sne smelter, når det kommer inden for. Kan man male i sne? Hvorfor falder blade af træerne? Hvad gemmer sig under den store sten på legepladsen?

Ved at arbejde med børnenes nysgerighed bliver vi klogere på hvad der optager børnene, og vi kan f. eks undersøge forskellige spørgsmål ved at google på load eller forstørre en lille bille for at se nærmere på, hvordan den ser ud. Børnene får lov til at mærke forskellene i vejret (regnvejr, sol, sne, blæst osv.) Børnene mærker at de bliver våde, kolde og varme. De leger i vandpytter, smager sneen, sneen smelter, snebolde, snemand. Sol – sommer, vand, varme, svede, skygge.

Det kan også være tema om at passe på naturen, arbejde med genbrug f. eks lave ting på værkstedet af genbrugsmaterialer og give børnene mulighed for at lege og eksperimentere med deres kreativitet, og introducere forskellige materialer for dem.

Evaluering 2020

Vi har prioriteret højt at komme på ture og ud i naturen. Corona har også hjulpet til med at få øje på hvordan vi bedre kan bruge naturen i hverdagen, da alle andre ting har været lukket ned.

Vi har også haft en opmærksomhed på at tage naturen med ind i huset og arbejde med de ting vi finder og bruge børnenes nysgerrighed og opfindsomhed i forhold til de ting de finder.

Eksempler på, hvad vi har arbejdet med:

Insekthoteller. Børnene leger med dem på legepladsen. Årstider, Plante blomster, cykelture på ladcykler ud i naturen, lave bål og bål-mad, lege med naturmaterialer, snitte i pinde lege med elementerne kold varmt vådt tørt.

Vi er nysgerrige på, hvordan vi kan få mere science ind i arbejdet, f. eks som temauger for at få mere opmærksomhed på det. Vi skal også blive bedre til at få matematikken med i det arbejde vi laver. Vi har snakket om at vi skal have endnu mere opmærksomhed på også at inddrage børnene i, hvordan vi kan passe bedre på naturen.

Praksiseksempel. En børnegruppe bliver optaget af hvad man kan lege i et højbed vi har på legepladsen. En medarbejder fortæller at man kan have blomster og grønsager der og spørger om de vil være med til at ordne jorden så de kan så grønsager. De går på tur til supermarked og køber frø og er med til at så frø og efterfølgende passer de bedet hver dag og holder øje med hvad der kommer op. Der er mange gode snakke og børnene smager på de ting der kommer frem så det er et langstrakt projekt, som fastholder børnenes engagement og nysgerrighed.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab

Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I De Syv have møder børnene de danske traditioner omkring Fastelavn, påske og jul. Vi har også halloween, sommerfest og Blomstens dag. I forhold til vores traditioner er børnene med til at klippe og klistre og ”pynte op” så man kan mærke og se at der sker noget særligt.

Vi arbejder med vores fysiske læringsmiljøer så der er tydelige og er med til at understøtte hvilke aktiviteter og lege der kan foregå

Vi arbejder også med børnene om forskellige kulturer og hvad vi hver især har med os af forskellige kulturer og traditioner.

Vi tager i teatret med børnene og leger selv teater, så børnene kan lege med at være en anden eller vise hvordan man kan udtrykke sig på forskellige måder f. eks gennem musik, rytme bevægelse etc.

Vi tager også på museer og bruger byens forskellige tilbud.

Evaluering 2020

Det er er fast kutyme at arbejde med traditioner i De Syv Have. Vi har kun arbejdet med danske traditioner ikke arbejdet med andre kultur som vores bruger lægger op til. Vi er opmærksom at det skal vi gøre. Det kan vi gøre ved at inddrage forældre mere.

Vi har deltaget i et samarbejde med den lokale håndboldklub gennem børn i forening

Vi har arbejdet med læringsmiljøerne, men kan blive bedre til. Vi vil gerne have at man indretter læringsmiljøerne efter hvad børnene er optagede af. Læringsmiljøerne skal være tydelige, så børnene kan se hvad man kan lege/ lave og der skal være små afgrænsede læringsstationer og legezoner, f. eks er der i vuggestuen en stue, hvor de har indrettet legezone for bevægelse uden for stuen og legezone for de mindste børn afskærmet bagerst på stuen så de ikke bliver utrygge hver gang, døren går op.

I forbindelse med Stærkt samarbejde skolen og KKFO arbejder vi med overgangen fra børnehave til KKFO/skole. Tanken er at børnene møder genkendelige aktiviteter i den nye dagligdag.

Fokus på børnenes medbestemmelse og medinddragelse og vil fortsat være endnu mere opmærksomme på dette.

Blevet nysgerrig på hvorfor vi kun har haft fokus på de danske traditioner, specielt fordi vi har mange forskellige kulturer i vores hus. Vi er nysgerrige på, hvordan vi kan få viden om andre kulturer. F. eks ved at inddrage forældre og vores personale.

Det har på grund af Corona været begrænset at få kulturoplevelser. Medført at det ikke har været så oplagt at arbejde med det i huset. Fremadrettet at være obs på at få de inspirationer

Praksiseksempel:

Vi arbejder med eventyret ”De Tre Bukkebruse. Børnene hører eventyret læst højt og ser billeder af eventyret.

Børnene arbejder i værkstedet og tegner de tre bukkebruse. De laver en bro, som gederne kan gå over og en trolde der bor under broen og fortæller på skift eventyret for hinanden. De leger selv der er de tre bukkebruse og bygger en bro de skiftes til at være trolde og de tre bukkebruse. De snakker om hvad et eventyr er og hvordan man ved det er et eventyr.